

Transactional Analysis Training on Reducing Symptoms of Premenstrual Syndrome and Alexithymia in 20-25 Years Old Females in Mashhad

Modares Gharavi M¹, *Janfada M², Seyed Hosseini A³

Author Address

1. Ph.D. in Clinical Psychology, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran;

2. MA in General Psychology of Ferdowsi University, Mashhad, Iran;

3. MA in General Psychology of Ferdowsi University, Mashhad, Iran.

*Corresponding Author Email: ma.janfada12@gmail.com

Received: 2018 November 21; Accepted: 2018 December 28

Abstract

Background & Objective: Premenstrual syndrome (PMS) refers to physical and emotional symptoms that occur in the one to two weeks before a woman's period. Symptoms often vary between women and resolve around the start of bleeding. Common symptoms include acne, breasts tenderness, headache, increase in appetite and heart bit, depression, irritability, feeling tired, aggression and suicidal tendency. It is one of the most common disorders, which leads to women's malfunction. Therefore, it is necessary to apply low-cost and effective methods. One of the variables, which could be related to premenstrual syndrome, is alexithymia. Transactional analysis is one of the theories, which consider interpersonal relations, the process of life events, and people mutual reactions with each other and proposes practical solutions for interpersonal problems. The aim of this research was to determine the effectiveness of transactional analysis training on reducing symptoms of premenstrual syndrome and alexithymia.

Methods: This study was quasi-experimental with pretest-posttest and control group. The population included all female students of Ferdowsi university of Mashhad (Northeast of Iran) with premenstrual syndrome, ranging from 20 to 25 years old. Using availability sampling, 30 subjects, according to entry and exit criteria were chosen. Material consisted of Toronto alexithymia scale and premenstrual symptoms screening tool (PSST) (2003) questionnaire for diagnosis of premenstrual syndrome. These questionnaires performed as pre-test for both experimental and control groups. Then the experimental group receives the training program of transitional analysis therapy, and the control group received no intervention. At the end of program, both groups answered the post-tests. These questionnaires performed as pre-test for both experimental and control groups. Then the experimental group receives the training program of transitional analysis therapy, and the control group received no intervention. At the end of program, both groups answered the post-tests. For the sake of data analysis SPSS 21 and for comparing the effectiveness of two groups, multivariate analysis (MANCOVA) were used.

Results: The results of multivariate analysis showed that by controlling the effect of pre-test scores between two experimental and control groups, there was a significant difference in new variable out of linear composition of post test scores, as a dependent variables ($p < 0.001$). In addition, there were significant difference in PMS components and alexithymia between the experimental and control groups ($p < 0.001$). Mean of alexithymia in pretest was 57.88 ± 12.04 , which reduced to 46.94 ± 3.38 in post-test. In addition, mean of premenstrual syndrome was 74.92 ± 1.82 in pretest which reduced to 69.23 ± 1.02 in post-test.

Conclusion: Regarding chronic nature of this disorder and side effect of pharmacotherapy treatment, the use of no pharmacological treatment is preferable. Therefore, with regard to the results of this study and the effectiveness of transactional analysis training as a no pharmacological method, transitional analysis could be considered as an appropriate therapeutic method for reducing the symptoms of premenstrual syndrome and alexithymia.

Keywords: Transitional analysis, Premenstrual syndrome, Alexithymia.

اثربخشی آموزش تحلیل رفتار متقابل بر کاهش علائم پیش از قاعدگی و ناگویی هیجانی در دختران ۲۰ تا ۲۵ ساله

مرتضی مدرس غروی^۱، *مریم جان فدا^۲، افسانه سادات سیدحسینی^۳

توضیحات نویسندگان

۱. دکتری روان‌شناسی بالینی، دانشیار دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران؛

۲. کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران؛

۳. کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران.

*رایانامه نویسنده مسئول: ma.janfadahi2@gmail.com

دریافت مقاله: ۳۰ آبان ۱۳۹۷؛ پذیرش مقاله: ۷ دی ۱۳۹۷

چکیده

زمینه و هدف: سندرم پیش از قاعدگی، شامل تغییرات فیزیکی و شناختی و خلقی است و از اختلالات بسیار شایعی است که باعث اختلال در عملکرد زنان می‌شود. هدف پژوهش حاضر، تعیین اثربخشی درمان تحلیل رفتار متقابل بر کاهش علائم پیش از قاعدگی و بهبود ناگویی هیجانی بود.

روش بررسی: این پژوهش یک طرح شبه آزمایشی با پیش‌آزمون پس‌آزمون با گروه گواه بود. جامعه پژوهش حاضر، شامل تمام دانشجویان دختر ۲۰ تا ۲۵ ساله دانشگاه فردوسی مشهد مبتلا به سندرم پیش از قاعدگی بودند که به روش نمونه‌گیری در دسترس با توجه به معیار ورود و خروج انتخاب و در دو گروه آزمایش و گواه جایگزین شدند. ابزارهای پژوهش، شامل پرسش‌نامه ناگویی هیجانی تورنتو (بگی، ۱۹۹۴) و پرسش‌نامه PSST (استینر و همکاران، ۲۰۰۳) به منظور تشخیص سندرم پیش از قاعدگی بود. برای بررسی داده‌ها، از نرم‌افزار SPSS و برای مقایسه اثربخشی دو گروه، از آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیری (مانکوا) در سطح معناداری ۰/۰۵ استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیری نشان داد که بین دو گروه تفاوت معناداری وجود دارد ($p < ۰/۰۰۱$). میانگین ناگویی هیجانی در پیش‌آزمون $۱۲/۰۴ \pm ۵۷/۸۸$ که در پس‌آزمون به $۳/۳۸ \pm ۴۶/۹۴$ کاهش یافت. همچنین سندرم پیش از قاعدگی در پیش‌آزمون $۱/۸۲ \pm ۷۴/۹۲$ که در پس‌آزمون به $۱/۰۲ \pm ۶۹/۲۳$ کاهش یافت.

نتیجه‌گیری: بر طبق نتایج این مطالعه، درمان تحلیل رفتار متقابل، در درمان سندرم پیش از قاعدگی دختران ۲۰ تا ۲۵ ساله و ناگویی هیجانی در آنان مؤثر است.

کلیدواژه‌ها: تحلیل رفتار متقابل، سندرم پیش از قاعدگی، ناگویی هیجانی.

بسیاری از دختران در روزهای پایانی چرخه قاعدگی خود، علائم جسمی از قبیل تورم و حساسیت پستان‌ها، سردرد، افزایش اشتها و تپش قلب و علائم روانی نظیر افسردگی، تحریک‌پذیری، خستگی، پرخاشگری و تمایل به خودکشی را تجربه می‌کنند. این ناراحتی‌های جسمی و روانی که به‌صورت دوره‌ای و راجعه احساس می‌شود و از نظر تعداد و شدت علائم می‌تواند متفاوت باشد، به‌عنوان سندرم پیش‌ازقاعدگی^۱ تعریف می‌شوند (۱،۲). این سندرم از موضوعات بحث‌برانگیز در حوزه زنان است (۳). سندرم پیش‌ازقاعدگی، به‌عنوان تغییرات جسمی یا شناختی، رفتاری، خلقی دوره‌ای تعریف می‌شود که از شدت کافی برای تداخل با جنبه‌های نرمال زندگی برخوردارند و ارتباط واضحی با قاعدگی دارند و یک اختلال روانی-عصبی-آندوکراین است که به‌عنوان عود دوره‌ای علائم جسمانی، روانی یا رفتاری که بعد از تخم‌گذاری ظاهر می‌شود و در طی چند روز از شروع قاعدگی برطرف می‌شود، مشخص می‌شود (۴،۵).

شیوع سندرم پیش‌ازقاعدگی در زنان ایرانی شاغل در کارخانجات ۶۷/۷ درصد گزارش شده است که ۲۷/۶ درصد آن‌ها مبتلا به نوع متوسط و شدیدند. شایع‌ترین علائم خلقی این افراد، افسردگی، بی‌ثباتی عاطفی، خشم و تحریک‌پذیری و شایع‌ترین علائم جسمی، احساس درد و نفخ شکم و آکنه است (۶). علائم سندرم پیش‌ازقاعدگی ممکن است در ارتباطات فردی و فعالیت‌های اجتماعی تأثیر بگذارد و باعث اختلال در روابط زوج‌ها، ناسازگاری، غیبت از محل کار و مدرسه شود و پیامدهای اجتماعی، مانند افزایش حوادث و سوءرفتار را به وجود آورد (۷). یک مطالعه فراتحلیل و مرور سیستماتیک درباره میزان شیوع سندرم پیش‌ازقاعدگی در جهان نشان داده که شیوع کلی سندرم پیش‌ازقاعدگی، ۴۸ درصد است. فراوانی سندرم پیش‌ازقاعدگی در قاره اروپا ۴۰ درصد، قاره آفریقا ۸۵ درصد، قاره آسیا ۴۶ درصد و آمریکای جنوبی ۶۰ درصد است (۸). در ایران، مطالعات متفاوت، شیوع آن را بین ۵۲/۹ تا ۹۸/۲ درصد گزارش کرده‌اند (۸،۹).

سندرم پیش‌ازقاعدگی عارضه‌ای جدی است؛ ولی تاکنون متناسب با اهمیت ویژه آن، به این موضوع پرداخته نشده است. این نشانگان که شامل تغییرات و اختلال در حالت‌های خلقی یا عاطفی زنان است، اهمیت ویژه‌ای دارد؛ زیرا حالت‌های خلقی، نقشی اساسی در تعیین راه و روش زندگی ایفا می‌کند (۱۰). علت اصلی سندرم پیش‌ازقاعدگی نامشخص است؛ اما آنچه مسلم است، این سندرم یک اختلال واحد نبوده، بلکه مجموعه‌ای از علائم با منشأ بیولوژیک است که جنبه‌های روانی و اجتماعی نیز در آن دخالت دارند (۹). والتون و همکاران در پژوهشی به بررسی رابطه بین تغذیه، ورزش و استرس بر روی شدت علائم سندرم پیش‌ازقاعدگی در ۷۵ زن سالم پرداختند. در یافته‌های پژوهش آن‌ها، رابطه معناداری بین تغذیه و ورزش با شدت علائم سندرم پیش‌ازقاعدگی مشاهده نشد؛ اما رابطه مستقیم و معناداری بین استرس ادراک شده و شدت علائم سندرم پیش‌ازقاعدگی وجود داشت. این پژوهش‌ها نشان‌دهنده اهمیت وضعیت روانی در ادراک علائم سندرم پیش‌ازقاعدگی است (۱۱).

یکی از مؤلفه‌های دیگری که با سندرم پیش‌ازقاعدگی در دختران می‌تواند مرتبط باشد، ناگویی هیجانی است. اوکسوز و گاونس در مطالعه‌ای، رابطه بین علائم قاعدگی و پیش‌ازقاعدگی با ناگویی هیجانی در بین دانشجویان پرستاری را بررسی کردند. نتایج پژوهش آن‌ها حاکی از وجود رابطه مثبت و معنادار بین علائم قاعدگی و پیش‌ازقاعدگی با ناگویی هیجانی بود (۱۲).

ناگویی هیجانی سازه‌ای است که از چند وجه تشکیل شده است: ۱. دشواری در شناسایی احساسات و تمایز بین احساسات و تهییج‌های بدنی مربوط به انگیزش هیجانی؛ ۲. دشواری در توصیف احساسات برای دیگران؛ ۳. قدرت تجسم محدود که بر حسب فقر خیال‌پردازی‌ها مشخص می‌شود؛ ۴. سبک‌شناختی عینی (۱۳).

شواهد زیادی نشان می‌دهد که ناگویی خلقی و دشواری در شناسایی و ابراز هیجانات با بسیاری از مشکلات سلامتی فیزیکی چون اختلال درد بدنی (۱۴) و سردردهای تششی (۱۵) ارتباط دارد. ماتیلا و همکاران نشان دادند که ناگویی هیجانی مستقل از بیماری جسمانی، افسردگی و اضطراب و متغیرهای جمعیت‌شناختی با علائم جسمانی‌سازی همراه است (۱۶). به‌باور کینگ و همکاران، ناگویی خلقی، ابراز نکردن هیجان‌ها به دلیل نارسایی در توانایی پردازش و تنظیم هیجان‌ها یا بازداری آگاهانه ابرازگری هیجانی است؛ از این‌رو آنان ناگویی خلقی را ساختاری دانسته‌اند که با گواهِ هیجانی ارتباط دارد. از طرفی، تجربه‌های کودکی با مراقبانی که هیجان‌های خود را نشان نمی‌دهند و ابراز نمی‌کنند، یا کسانی که هیجان‌های در حال تحول و شکل‌گیری کودک را به رسمیت نمی‌شناسند و با هیجان‌های کودک خوب رفتار نمی‌کنند، ممکن است تأثیری عمیق بر تنظیم عاطفه در مراحل بعدی زندگی داشته باشد (۱۷).

از آنجا که علت اصلی این اختلال ناشناخته است، روش‌های درمانی مختلفی، از جمله درمان دارویی و غیردارویی، مانند مشاوره و آموزش، تغییر در سبک زندگی یا رژیم غذایی، درمان شناختی-رفتاری و روش‌های گواهِ استرس وجود دارد (۱۸). یکی از شیوه‌های مؤثر، آموزش تحلیل رفتار متقابل است. تحلیل رفتار متقابل یکی از نظریاتی است که به روابط بین فردی، فرایند حوادث زندگی و واکنش‌های متقابل افراد با یکدیگر توجه بسیار داشته و برای مسائل بین فردی، راهکارهای کاربردی ارائه داده است. طبق نظر اریک برن، پایه‌گذار رویکرد، این رویکرد نظریه‌ای درباره شخصیت و نوعی روان‌درمانی است که به‌منظور رشد و تغییرات شخصی به بررسی روابط و پیوندهای اجتماعی می‌پردازد. در حوزه کاربرد عملی، تحلیل رفتار متقابل، به‌عنوان یک روان‌درمانی در درمان انواع اختلالات روانی، از مشکلات روزانه تا روان‌پریشی‌های بسیار عمیق به کار می‌رود. تأکید بر تغییر از طریق مسئولیت‌پذیری شخصی، تصمیم‌گیری و اقدامات عمدی، در رابطه درمانی تمرکز درمان بر استقلال و چالش‌های تجربی در اینجا و اکنون بنیان نهاده می‌شود (۱۹). هدف نهایی تحلیل رفتار متقابل، رسیدن به خودمختاری از طریق آگاهی، سلامت فکر و خودانگیختگی است و به افراد کمک می‌کند از من‌بالم خود، برای برقراری و ایجاد

^۱. Menstrual syndrome

ارتباط مکمل و آرام بخش استفاده کنند. ایجاد ارتباط صحیح از بسیاری از تنش ها و تعارض ها جلوگیری می کند و افراد می توانند از توانایی های خود حتی الامکان برای رشد و شکوفایی خود بهره ببرند (۲۰). آموزش تحلیل رفتار متقابل در تحقیقات زیادی استفاده شده است. مک کیم و فورست به این نتیجه دست یافتند که مدل تحلیل رفتار متقابل، باعث رهایی از احساس ناامیدی سرپرستان می شود و امکان برقراری رابطه مطلوب با کارآموزان را برای آنان فراهم می سازد. همچنین این روش می تواند روش کاربردی برای برقراری ارتباط بالغانه و بهبود بخشیدن به ارتباطات ضعیف والدین باشد (۲۱). نتایج پژوهش خدایی، بزازیان و جعفری نشان داد که آموزش تحلیل رفتار متقابل می تواند خودپنداره و عاطفه مثبت را افزایش و عاطفه منفی را در زنان کاهش دهد (۲۲).

با توجه به شیوع بالای سندرم پیش از قاعدگی در دختران و ارتباط آن با تنظیم هیجانی و اثرات گوناگون آن بر موقعیت اجتماعی، اقتصادی و حرفه ای آنان، درمان و بهبود این اختلال در جهت بهبود وضعیت آنان در آینده قدمی مهم است. از طرفی این امکان وجود دارد که افزایش خودآگاهی، بهبود روابط بین فردی و بیان هیجانات، مانع از جسمانی سازی شود و در نتیجه از شدت علائم سندرم پیش از قاعدگی کاسته شود. این پژوهش با هدف اثربخشی تحلیل رفتار متقابل بر دختران مبتلا به سندرم قاعدگی، به منظور بهبودی این سندرم و بهبود ناگویی هیجانی انجام شد.

۲ روش بررسی

پژوهش حاضر، یک طرح شبه آزمایشی با پیش آزمون پس آزمون با گروه گواه بود. جامعه پژوهش حاضر، شامل تمام دانشجویان دختر ۲۰ تا ۲۵ ساله دانشگاه فردوسی مشهد در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۶ بود که مبتلا به سندرم پیش از قاعدگی بودند. برای انتخاب نمونه به روش نمونه گیری در دسترس، تعداد ۳۰ نفر از بین دانشجویانی که دارای

نشانه های PMS بودند، انتخاب شدند و در دو گروه آزمایش و گواه جایگزین شدند. معیارهای ورود به مطالعه عبارت بود از: قاعدگی منظم ۲۱ تا ۳۵ روزه و طول خونریزی بین ۲ تا ۷ روز، داشتن سن ۲۰ تا ۲۵، مجرد بودن، سلامت جسمانی و روانی، مصرف نکردن داروهای دیگر برای درمان سندرم پیش از قاعدگی، مصرف نکردن الکل یا مواد مخدر و داشتن ملاک های سندرم پیش از قاعدگی، تمایل به شرکت در مطالعه. معیارهای خروج شامل سیکل های قاعدگی نامنظم، متأهل بودن، مصرف دارو به منظور بهبود سندرم پیش از قاعدگی و تمایل نداشتن به شرکت در مطالعه بود.

در ابتدا فرم تشخیص موقت سندرم پیش از قاعدگی توسط ۶۰ نفر دانشجو تکمیل شد که ۳۰ نفر از دانشجویان، حداقل پنج علامت از علائم سندرم پیش از قاعدگی را داشتند و به عنوان واحد پژوهش انتخاب شدند. قبل از جمع آوری اطلاعات، اهداف پژوهش برای شرکت کنندگان در هر گروه توضیح داده شد و از آنان رضایت نامه آگاهانه کتبی کسب شد. پیش از اجرای آموزش تحلیل رفتار متقابل، پرسش نامه ناگویی هیجانی و پرسش نامه PSST به عنوان پیش آزمون در هر دو گروه آزمایش و گواه اجرا شد. سپس برنامه آموزشی تحلیل رفتار متقابل با استفاده از مطالعه خدایی و همکاران (۲۲) و کتاب درمان تحلیل رفتار متقابل استوارت (۲۳) در گروه آزمایش اجرا شد؛ اما گروه گواه هیچ مداخله ای دریافت نکرد. پس از اتمام دوره آموزش، از هر دو گروه پس آزمون گرفته شد. برای بررسی معناداری تفاوت بین دو گروه، از آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیری (مانکوا) در سطح معناداری ۰/۰۵ و از آزمون باکس برای بررسی برابری واریانس ها و همچنین برای بررسی نرمال بودن متغیرها از آزمون کولموگوروف اسمیرنوف استفاده شد.

جلسات آموزشی به صورت ۸ جلسه ۶۰ دقیقه ای بود که هفته ای یک بار برگزار می شد. محتوای جلسات آموزش در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. محتوای جلسات آموزش تحلیل رفتار متقابل

جلسه	محتوا
اول	ایجاد ارتباط اولیه: آشنایی اعضا با یکدیگر، معرفی و توضیح درباره نظریه تحلیل رفتار متقابل و سه الگوی شخصیتی والد، بالغ و کودک به زبان ساده و هدف تشکیل جلسات.
دوم	آشنایی با اولین بعد شخصیت: اولین بعد شخصیت در نظریه تحلیل رفتار متقابل، یعنی «من کودک» و حالت های مختلف آن، یعنی کودک طبیعی، کودک تطابق یافته و کودک عصیانگر. ارائه مثال هایی از من کودکی اعضا و بررسی مثال ها.
سوم	آشنایی با بعد والد: شخصیت و انواع والد (والد حمایت کننده، سرزنشگر و گواه کننده) و ارائه مثال و بررسی مثال ها.
چهارم	آشنایی با بعد بالغ شخصیت: توضیحاتی درباره بعد بالغ شخصیت و توضیح درباره ناگویی هیجانی و ارائه مثال هایی در زمینه من بالغ در زندگی و نقش ناگویی هیجانی در زندگی و تشخیص احساسات تخریبی از احساسات اصیل.
پنجم	آموزش وضعیت های زندگی: «من خوب نیستم، تو خوب هستی»، «من خوب نیستم، تو خوب نیستی»، «من خوب هستم، تو خوب نیستی»، «من خوب هستم، تو خوب هستی» و پاسخ به سؤالات اعضا.
ششم	آشنایی با بیماری های شخصیت: شامل (طرد و آلودگی) و صحبت درباره حالت های خلقی قبل از قاعدگی.
هفتم	آموزش روابط بین فردی: انواع روابط فردی (یعنی موازی، متقاطع و پنهان) و پاسخ به سؤالات اعضا.
هشتم	آموزش رابطه سالم: زندگی سالم و چگونگی رسیدن به آن، انتخاب وضعیت زندگی و تأکید بر به کارگیری بالغ.

دوگال و براون (۲۰۰۳) ساخته شده، استفاده شد. این پرسش نامه دارای دو بخش و ۱۹ سؤال است. بخش اول شامل ۱۴ سؤال درباره

ابزار پژوهش: پرسش نامه سندرم پیش از قاعدگی PSST: برای تشخیص سندرم پیش از قاعدگی، از پرسش نامه PSST که توسط استینر، مک

پریش نامه به شیوه لیبرت است. به پاسخ‌های کاملاً مخالف نمره ۱ و کاملاً موافق نمره ۵ تعلق می‌گیرد که حداقل نمره ۲۰ و حداکثر ۱۰۰ است. سوالات ۴، ۵، ۱۰، ۱۸ و ۱۹ دارای نمره‌گذاری معکوس هستند. نمره ۶۰ به بالا به عنوان ناگویی خلقی با شدت کم در نظر گرفته می‌شود و نمرات ۵۲ و کمتر، عدم ناگویی خلقی را نشان می‌دهد. در این پرسش‌نامه، هرچه نمرات افراد در این مقیاس‌ها بیشتر باشد، نشان‌دهنده مشکل بیشتر در زمینه بیان و تشخیص احساسات است. روایی و پایایی این پرسش‌نامه را مایکل بگبی، پارکو و تیلور (۱۹۹۴) محاسبه کرده‌اند و آلفای کرونباخ ۰/۸۱ و پایایی بازآزمایی ۰/۷۱ ($p < ۰/۰۱$) به دست آمد (۲۶). همچنین بشارت، نسخه فارسی مقیاس ناگویی خلقی را تهیه کرده است. گفتنی است بشارت ضریب آلفای کرونباخ برای ناگویی خلقی کل و سه زیرمقیاس دشواری در شناسایی احساسات، دشواری در توصیف احساسات و تفکر عینی را به ترتیب ۰/۸۵، ۰/۸۲ و ۰/۷۵ و گزارش کرده که نشانه همسانی درونی خوب است (۲۷).

۳ یافته‌ها

در جدول ۲، میانگین و انحراف معیار گروه‌ها در دو مرحله پیش‌آزمون و پس‌آزمون در متغیر علائم پیش‌ازقاعدگی و ناگویی هیجانی آورده شده است.

علائم خلقی رفتاری و جسمی است و بخش دوم ۵ سؤال دارد که تأثیر علائم سندرم پیش‌ازقاعدگی را بر عملکرد زندگی افراد بررسی می‌کند. در این پرسش‌نامه، برای هر سؤال ۴ گزینه (اصلاً، خفیف، متوسط و شدید) ذکر شده است که بر اساس مقیاس لیبرت، از صفر تا ۳ امتیازبندی می‌شود. برای تشخیص سندرم پیش‌ازقاعدگی این سه شرط باید باشد: ۱. از سؤال ۱ تا ۴ حداقل یک مورد متوسط یا شدید باشد؛ ۲. علاوه بر مورد قبلی، از سؤال ۱ تا ۱۴ حداقل چهار مورد متوسط یا شدید باشد؛ ۳. در بخش تأثیر علائم بر زندگی (۵ سؤال آخر) یک مورد متوسط یا شدید باشد. ین و همکاران (۲۴) در پژوهش خود میزان آلفای کرونباخ برای ۱۴ آیتام نشانه‌های اختلال پیش‌ازقاعدگی و ۵ آیتام عملکرد را به ترتیب ۰/۹۶ و ۰/۹۱ و اعتبار بازآزمایی را برای آن‌ها، به ترتیب ۰/۹۵ و ۰/۹۲ گزارش کرده‌اند. روان‌سنجی نسخه ایرانی این پرسش‌نامه را شیوا سیه‌بازی و همکاران انجام داده‌اند. در بررسی پایایی پرسش‌نامه، آلفای کرونباخ ۰/۹۰ به دست آمد. مقادیر نسبت روایی محتوا و شاخص روایی محتوا، به ترتیب ۰/۷ و ۰/۸ به دست آمد و حاکی از آن است که این پرسش‌نامه از روایی محتوایی برخوردار است (۲۵).

مقیاس ناگویی هیجانی تورنتو^۱: این مقیاس ۲۰ آیتمی را بگبی و همکاران (۱۹۹۴) ساخته‌اند و آلکسی تایمیا را در سه زیرمقیاس دشواری در تشخیص احساسات (۷ ماده)، دشواری در توصیف احساسات (۵ ماده) و تفکر عینی (۸ ماده) می‌سنجد. روش نمره‌گذاری

جدول ۲. میانگین و انحراف معیار نمرات پیش‌آزمون پس‌آزمون متغیرهای پژوهش

متغیر	زمان	گروه آزمایش		گروه گواه	
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
سندرم پیش‌ازقاعدگی	پیش‌آزمون	۷۴/۹۲	۱/۸۲	۷۳/۳۲	۲/۳۱
	پس‌آزمون	۶۹/۲۳	۱/۰۲	۷۲/۴۳	۱/۵۴
ناگویی هیجان	پیش‌آزمون	۵۷/۸۸	۱۲/۰۴	۴۸/۹۳	۴/۳۸
	پس‌آزمون	۴۶/۹۴	۳/۳۸	۴۹/۲۳	۵/۴۴

همان طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، میانگین نمرات گروه گواه در پس‌آزمون، در مقایسه با پیش‌آزمون تفاوت زیادی را بیان نکردند؛ در حالی که در گروه آزمایش، نمره سندرم پیش‌ازقاعدگی و ناگویی هیجانی در گروه آزمایش در مقایسه با گروه گواه کاهش را نشان می‌دهد. برای بررسی معناداری این تفاوت، از آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیری (مانکوا) استفاده شد. قبل از اجرای آزمون، به بررسی پیش‌فرض‌های اجرای تحلیل کوواریانس می‌پردازیم. پیش‌فرض نرمال بودن داده‌ها با استفاده از آزمون کولموگروف اسمیرنوف بررسی شد. آزمون کولموگروف در همه متغیرها از لحاظ آماری معنادار نبود و فرض نرمال بودن داده‌ها تأیید شد ($p > ۰/۰۵$). همچنین پیش‌فرض دیگر، شامل یکسانی واریانس‌ها بررسی شد. نتایج آزمون باکس برای بررسی پیش‌فرض همگنی واریانس کوواریانس حاکی از این است که برابری واریانس و کوواریانس بین متغیرهای این پژوهش وجود داشت

چون $p = ۰/۲۳۱$). چون $p > ۰/۰۵$ است، استفاده از آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیری مانعی ندارد. بر اساس نتایج به دست آمده، شاخص کلی لامبدای ویلکز برابر ۰/۲۰ بوده و نشان‌دهنده وجود تفاوت معنادار بین میزان ناگویی هیجانی و سندرم پیش‌ازقاعدگی افراد گروه آزمایش و گواه در پس‌آزمون، پس از گواه پیش‌آزمون است ($p < ۰/۰۰۱$). به منظور بررسی تفاوت گروه‌ها در هریک از متغیرهای ناگویی هیجانی و سندرم پیش‌ازقاعدگی، نتایج آزمون اثرات بین آزمودنی‌ها در جدول ۳ ارائه می‌شود. بر اساس اطلاعات حاصله، تفاوت بین گروه‌ها در تمامی متغیرها معنادار بود ($p < ۰/۰۰۱$). بنابراین با توجه به کم‌تر بودن میانگین نمرات گروه آزمایش در مرحله پس‌آزمون در مقایسه با گروه گواه چنین نتیجه‌گیری می‌شود که روش آموزش تحلیل رفتار متقابل، باعث بهبود علائم پیش‌ازقاعدگی و ناگویی هیجانی در دانشجویان شد ($p < ۰/۰۰۱$).

^۱. Toronto Alexi-thymia Scale

جدول ۳. نتایج آزمون اثرات بین آزمودنی‌ها

متغیر	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	مقدار احتمال	ضریب اتا
سندرم پیش‌ازقاعدگی	۳۲۴/۷۶۱	۱	۳۲۴/۷۶۱	۳۱/۷۲۴	<۰/۰۰۱	۰/۵۵
ناگویی هیجان	۲۹۷/۴۴۳	۱	۲۹۷/۴۴۳	۵۳/۳۷۲	<۰/۰۰۱	۰/۶۷

۴ بحث

می‌کند و برای مدت کوتاهی رضایت خاطر پیدا می‌کند؛ اما هیچ کاری را برای حل دخالت‌های ناهنجار، حملات یا توهین‌هایی که او را عصبانی می‌کند، نکرده است. بنابراین طولی نمی‌کشد که مجدداً عصبانیتش را لمس می‌کند. تنها در صورتی که با احساس اصیلش مواجه شود، می‌تواند با آمادگی به تمام جریان‌ها پاسخ دهد (۲۳).

گفتنی است نتایج تحقیقات نشان داده است که ناگویی هیجانی با شدت علائم سندرم پیش‌ازقاعدگی رابطه مثبت دارد (۱۳)؛ یعنی با افزایش ناگویی هیجانی، شدت علائم سندرم پیش‌ازقاعدگی بیشتر می‌شود؛ ازاین‌رو برنامه آموزشی تحلیل رفتار متقابل که به آگاهی از هیجانات و بیان بالغانه آن‌ها می‌پردازد، جسمانی‌سازی و در نتیجه شدت علائم سندرم پیش‌ازقاعدگی را کاهش داده است (۲۸).

پژوهش حاضر، واجد محدودیت‌هایی بود که عمده‌ترین آن‌ها به این شرح است: افراد نمونه شامل دانشجویان ۲۰ تا ۲۵ ساله دانشگاه فردوسی که مبتلا به سندرم پیش‌ازقاعدگی بودند؛ لذا در تعمیم نتایج به سایر گروه‌های سنی و قومیتی باید احتیاط کرد. این پژوهش فاقد دوره پیگیری بود؛ بنابراین اگرچه نتیجه مداخله اثربخش بود، نمی‌توان درباره پایداری اثرات سودمند آن در طول زمان اطمینان داشت. لذا پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی دوره پیگیری را هم به طرح تحقیق خود بیفزایند. از آنجا که سندرم پیش‌ازقاعدگی یکی از مشکلات شایع زنان است و درصد بالایی از مبتلایان به سندرم پیش‌ازقاعدگی دچار اختلالاتی در علائم خلقی رفتاری، جسمانی و کاهش کارایی و کیفیت زندگی می‌شوند، نیاز است درمان مناسب برای کاهش علائم این سندرم صورت گیرد. سندرم پیش‌ازقاعدگی و ناگویی هیجانی دانشجویان، با ابزارهای خودگزارشی اندازه‌گیری شده‌اند؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود نتایج با استفاده از روش‌های اندازه‌گیری دیگر، نظیر مصاحبه ساختاریافته تکرار شوند.

۵ نتیجه‌گیری

با توجه به ماهیت مزمن این اختلال و وجود عوارض جانبی درمان‌های دارویی، استفاده از روش‌های غیردارویی ارجح است؛ بنابراین با توجه به نتایج این تحقیق و تأثیر آموزش تحلیل رفتار متقابل به عنوان یک روش غیردارویی، می‌توان استفاده از تحلیل رفتار متقابل را، روش درمانی مناسبی برای کاهش علائم سندرم پیش‌ازقاعدگی و بهبود ناگویی هیجانی در دختران در نظر گرفت.

۶ تشکر و قدردانی

از همه کسانی که داوطلبانه به عنوان آزمودنی در این پژوهش شرکت کردند، تشکر و قدردانی می‌شود. این پژوهش حاصل طرح پژوهشی مستقلی است که بدون حمایت مالی سازمان خاصی صورت گرفت.

مطالعه حاضر، به منظور بررسی اثربخشی آموزش تحلیل رفتار متقابل بر کاهش علائم پیش‌ازقاعدگی و ناگویی هیجانی در دانشجویان صورت گرفته است. نتایج تحلیل روی نمره‌های پس‌آزمون گروه آزمایش و گواه نشان می‌دهد که آموزش مبتنی بر تحلیل رفتار متقابل، بر کاهش علائم پیش‌ازقاعدگی و بهبود ناگویی هیجانی مؤثر بوده است. آموزش تحلیل رفتار متقابل با ایجاد شناخت حالات من خود (من کودک، من والد و من بالغ) و شناخت حالات من دیگران و تحلیل انواع روابط به‌ویژه رابطه مکمل، متقاطع و نهفته، باعث می‌شود فرد ذهنیات و عواطف خود را همان‌گونه که هست، به جای وضعیت‌های کلی و مبهم، به صورتی مشخص و قابل لمس درک و بیان کند.

نتایج پژوهش با یافته‌های پژوهش‌های خدایی، بزازیان و جعفری (۲۲)، مک کیم و فورست (۲۱) که اثربخشی تحلیل رفتار متقابل را بر مشکلات خلقی و هیجانی نشان دادند، هم‌سو است. در تبیین این یافته مبنی بر تأثیر آموزش تحلیل رفتار متقابل، می‌توان گفت دختران توانسته‌اند با تمرکز بر نوع رابطه، تأکید بر رفتار بالغانه، مسئولیت‌پذیری، درک متقابل و پرهیز از هرگونه خودمحوری، آگاهی بیشتری درباره الگوهای رابطه‌های خود و هیجانات خود کسب کنند. بنابراین یک ارتباط مناسب و بالغانه به فرد کمک می‌کند که در وضعیت «من خوب هستم، تو خوب هستی» قرار گیرد و موجب تقویت عزت نفس و رفتار قاطعانه شود. با روش‌های درست و منطقی و بر اساس واقعیت‌های حالت بالغ، چهارچوب‌هایی را تنظیم می‌کند که به حفظ حرمت فرد منجر می‌شود (۲۸). این برنامه آموزشی، به عنوان روشی منظم برای درمان می‌تواند یکی از راه‌های بسیار مؤثر بهبود ارتباط با دیگران و برون‌ریزی هیجان به صورت درست باشد. غالباً در تحلیل رفتار متقابل، چهار هیجان اصیل خشم، غم، ترس و شادی را شناسایی می‌کنند. بنابراین چنانچه فرد هیجانی به غیر از این چهار هیجان را تجربه کند، شما متوجه می‌شوید که آن هیجان یک احساس تخریبی است. برخی از احساسات تخریبی از یک موقعیت پایین‌تر تجربه می‌شوند؛ مثل ناکامی، گناه، آشفتگی، اضطراب، ناتوانی و ناامیدی. تمام این احساسات تخریبی، چه برای کسانی که آن را تجربه می‌کنند و چه برای دیگران، می‌تواند ناخوشایند نباشد؛ مثلاً دختری که در کودکی یاد بگیرد نباید خشم خود را نشان دهد، در عوض برای پرتکاپو بودن و شادی و نشاط پاداش دریافت کند، به عنوان یک زن بالغ ممکن است این روش را ادامه دهد تا برای دیگران به عنوان زنی که زندگی را شادتر می‌سازد، جلوه کند. احساس تخریبی او شادی و نشاط است. او از شادی برای پوشاندن احساس عصبانیت اصیلی که در دوران کودکی‌اش ممنوع بوده و حالا نیز توسط او منع می‌شود، استفاده می‌کند. هر بار که این کار را می‌کند، لبخند را از خانواده‌اش دریافت

References

1. Petta CA, Osis MJD, de Pádua KS, Bahamondes L, Makuch MY. Premenstrual syndrome as reported by Brazilian women. *Int J Gynaecol Obstet*. 2010;108(1):40–3. doi: [10.1016/j.ijgo.2009.07.041](https://doi.org/10.1016/j.ijgo.2009.07.041)
2. Silva CML da, Gigante DP, Carret MLV, Fassa AG. Population study of premenstrual syndrome. *Rev Saude Publica*. 2006;40(1):47–56. [Portuguese] doi: [10.1590/s0034-89102006000100009](https://doi.org/10.1590/s0034-89102006000100009)
3. Freeman EW, Halberstadt SM, Rickels K, Legler JM, Lin H, Sammel MD. Core Symptoms That Discriminate Premenstrual Syndrome. *J Womens Health (Larchmt)*. 2011;20(1):29–35. doi: [10.1089/jwh.2010.2161](https://doi.org/10.1089/jwh.2010.2161)
4. Sadock BJ, Sadock VA. Kaplan & Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry. 7th ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2000.
5. Hillard PA, Berek JS, Novak E. Novak's gynecology. 13th ed. Baltimore: Lippincott Williams & Wilkins; 2002.
6. Alavi A, Salahi Moghadam AAR, Ali Malayeri N, Ramezanpour A. Prevalence of clinical manifestations of premenstrual syndrome and premenstrual dysphoric disorder in students of Bandar Abbas Medical University. 2007;10(4):335–41. [Persian] <https://www.sid.ir/FileServer/JF/63013850413.pdf>
7. Braverman PK. Premenstrual syndrome and premenstrual dysphoric disorder. *J Pediatr Adolesc Gynecol*. 2007;20(1):3–12. doi: [10.1016/j.jpag.2006.10.007](https://doi.org/10.1016/j.jpag.2006.10.007)
8. Direkvand Moghadam A, Kaikhavani S, Sayehmiri K. The worldwide prevalence of premenstrual syndrome: A systematic review and meta-analysis study. *The Iranian Journal of Obstetrics, Gynecology and Infertility*. 2013;16(65):8–17. [Persian] doi: [10.22038/ijogi.2013.1877](https://doi.org/10.22038/ijogi.2013.1877)
9. Ramezani Tehra F, Hashemi S, Robab Allameh M. Prevalence of premenstrual syndrome and some of its relative factors in reproductive age. *The Horizon of Medical Sciences*. 2012 ;18(3):121–7. [Persian] <http://hms.gmu.ac.ir/article-1-1129-en.pdf>
10. Karami J, Zalipoor S, Pourjavad M. Efficacy of emotional disclosure on premenstrual syndrome. *The Iranian Journal of Obstetrics, Gynecology and Infertility*. 2015;17(131):6–12. [Persian] doi: [10.22038/ijogi.2015.3711](https://doi.org/10.22038/ijogi.2015.3711)
11. Walton LM, Asumbrado RC, Machamer L, Behrens MA. Relationship between Nutrition (REAP), Exercise (VSAQ), and Stress on Premenstrual Syndrome Severity (PSST): Correlation, Cross-Section, Purposive Sample of 75 Females Ages 18-55. *Journal of Physiotherapy & Physical Rehabilitation*. 2018;3(2). doi: [10.4172/2573-0312.1000158](https://doi.org/10.4172/2573-0312.1000158)
12. Öksüz E, Guvenc G. Relationship of premenstrual and menstrual symptoms to alexithymia among nursing students. *Perspect Psychiatr Care*. 2018;54(3):391–7. doi: [10.1111/ppc.12271](https://doi.org/10.1111/ppc.12271)
13. Besharat MA, Zahedi Tajrishi K, Nourbala AA. Alexithymia and emotion regulation strategies in patients with somatization, anxiety disorders, and normal individuals: A comparative study. *Contemporary Psychology, Biannual Journal of the Iranian Psychological Association*. 2014;8(2):3–16. [Persian] <http://bjcp.ir/article-1-384-fa.pdf>
14. Burba B, Oswald R, Grigaliunien V, Neverauskiene S, Jankuviene O, Chue P. A controlled study of alexithymia in adolescent patients with persistent somatoform pain disorder. *Can J Psychiatry*. 2006;51(7):468–71. doi: [10.1177/070674370605100709](https://doi.org/10.1177/070674370605100709)
15. Gatta M, Canetta E, Zordan M, Spoto A, Ferruzza E, Manco I, et al. Alexithymia in juvenile primary headache sufferers: A pilot study. *J Headache Pain*. 2011;12(1):71–80. doi: [10.1007/s10194-010-0248-6](https://doi.org/10.1007/s10194-010-0248-6)
16. Mattila AK, Kronholm E, Jula A, Salminen JK, Koivisto A-M, Mielonen R-L, et al. Alexithymia and somatization in general population. *Psychosom Med*. 2008;70(6):716–22. doi: [10.1097/PSY.0b013e31816ffc39](https://doi.org/10.1097/PSY.0b013e31816ffc39)
17. King LA, Emmons RA, Woodley S. The structure of inhibition. *Journal of Research in Personality*. 1992;26(1):85–102. doi: [10.1016/0092-6566\(92\)90061-8](https://doi.org/10.1016/0092-6566(92)90061-8)
18. Jarvis CI, Lynch AM, Morin AK. Management strategies for premenstrual syndrome/premenstrual dysphoric disorder. *Ann Pharmacother*. 2008;42(7):967–78. doi: [10.1345/aph.1K673](https://doi.org/10.1345/aph.1K673)
19. Johnsson R. Transactional Analysis Psychotherapy-Three Methods Describing a Transactional Analysis Group Therapy [PhD dissertation]. [Lund Sweden]: Department of Psychology, Lund University; 2011.
20. Shilling LE. Perspectives on Counseling Theories. Arian Kh. (Persian translator). Tehran: Etela'at Publication; 2010.
21. McKimm J, Forrest K. Using transactional analysis to improve clinical and educational supervision: The Drama and Winner's triangles. *Postgrad Med J*. 2010;86(1015):261–5. doi: [10.1136/pgmj.2009.093310](https://doi.org/10.1136/pgmj.2009.093310)
22. Khodaei R, Bazzazian S, Jafari A. The effectiveness of transactional analysis training on self-concept and positive/negative affect of householders. *J Woman and Family Studies*. 2016;3(2):185–203. [Persian] doi: [10.22051/jwfs.2016.2212](https://doi.org/10.22051/jwfs.2016.2212)
23. Stewart I. Transactional Analysis Counselling in Action. Attarha N. (Persian translator). Tehran: Fararavan Publication; 2016.
24. Yen J-Y, Chang S-J, Long C-Y, Tang T-C, Chen C-C, Yen C-F. Working memory deficit in premenstrual dysphoric disorder and its associations with difficulty in concentrating and irritability. *Compr Psychiatry*. 2012;53(5):540–5. doi: [10.1016/j.comppsy.2011.05.016](https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2011.05.016)

25. Siahbazi Sh, Hariri FZ, Montazeri A, Moghaddam Banaem L. Translation and psychometric properties of the Iranian version of the Premenstrual Symptoms Screening Tool (PSST). Payesh (Health Monitor). 2011;10(4):421–7. [Persian] <http://payeshjournal.ir/article-1-495-en.pdf>
26. Bagby RM, Parker JD, Taylor GJ. The twenty-item Toronto Alexithymia Scale--I. Item selection and cross-validation of the factor structure. J Psychosom Res. 1994;38(1):23–32. doi: [10.1016/0022-3999\(94\)90005-1](https://doi.org/10.1016/0022-3999(94)90005-1)
27. Besharat MA. Toronto Alexithymia Scale: Questionnaire, Instruction and Scoring (Persian Version). J Developmental Psychology. 2013;10(37):90–2. [Persian] http://jip.azad.ac.ir/article_512923_88b4b4f09522605b89fb9173c7f05e7e.pdf
28. Eghbali M, Mousavi SV, Hakima F. The effectiveness of transactional analysis on mothers' parenting styles. Journal of Family Psychology. 2017;3(2):17–26. [Persian] <http://ijfp.ir/article-1-146-en.pdf>